

DEBATA NA TEMAT STANU I POTRZEB ROZWOJOWYCH KOLEI W POLSCE

ROLA KOMISJI

Państwowa Komisja Badania Wypadków Kolejowych („Komisja” lub „PKBWK”) powstała 17 kwietnia 2007 roku.

Utworzenie Komisji było wynikiem implementacji do prawa krajowego Dyrektywy Nr 2004/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa kolei wspólnotowych („Dyrektywa”).

Zgodnie z przedstawionym obowiązkiem w art. 20 „**Obowiązek przeprowadzenia dochodzenia**” Państwa członkowskie zobowiązane są do zapewnienia prowadzenia dochodzenia przez organ dochodzeniowy (art. 22) po każdym poważnym wypadku w systemie kolei Unii. Państwowym organem dochodzeniowym w znaczeniu określonym Dyrektywą w Polsce jest Państwowa Komisja Badania Wypadków Kolejowych („Komisja”).

Komisja jest w pełni niezależna pod względem organizacyjnym, prawnym od podmiotów, o których mowa w art. 22 Dyrektywy i reprezentowana na zewnątrz przez Przewodniczącego.

Natomiast w art. 22 Dyrektywy każde państwo członkowskie powinno zapewnić prowadzenie dochodzenia przyczyn wypadków i incydentów przez stały organ niezależny funkcjonalnie, organizacyjnie i decyzyjnie od władzy bezpieczeństwa, regulatora rynku kolejowego, przedsiębiorstw kolejowych, zarządców infrastruktury oraz wszelkich innych stron, których interesy mogłyby być sprzeczne z funkcjonowaniem organu dochodzeniowego.

Komisja jednoosobowo może też pełnić funkcję osoby nadzorującej dochodzenie w razie wypadku lub incydentu

PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA KOMISJI

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/798 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa kolei sprostowana Dz.U. L 59 z 7.3.2017 a zastępująca Dyrektywę Nr 2004/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa kolei wspólnotowych („Dyrektywa”).
- Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym. (Dz. U. 2020. poz. 1043 z późn. zm.), m.in. rola, zadania, uprawnienia Komisji, sposób

prowadzenia postępowań, raporty i obieg zaleceń w sprawie poprawy bezpieczeństwa,

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 października 2020 r. w sprawie wzoru legitymacji członka Państwowej Komisji Badania Wypadków Kolejowych (Dz.U.2020 poz1894),
- Zarządzenie nr 3 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 stycznia 2020 r. w sprawie regulaminu działania Państwowej Komisji Badania Wypadków Kolejowych, (Dz. Urz. MSWiA 2020 poz. 2),
- Rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 16 marca 2016 r. w sprawie poważnych wypadków, wypadków i incydentów na liniach kolejowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 369), określił m.in. sposób powiadamiania o zdarzeniach, sposób prowadzenia postępowania przez Komisje Kolejowe, dokumentowanie, kategoryzacja zdarzeń.

ZADANIA KOMISJI

Przed utworzeniem niezależnego organu dochodzeniowego jakim jest PKBWK ustalaniem przyczyn, okoliczności i odpowiedzialnych za powstanie wypadków w transporcie kolejowym zajmowały się komisje kolejowe które były ustanowione rozporządzeniami wykonawczymi do ustawy z roku 1960 o kolei.

Były to komisje miejscowe w skład których wchodził zwierzchnicy stacji i jednostek utrzymujących infrastrukturę, pojazdy kolejowe zawiadujące również drużynami trakcyjnymi i zajmowali się zdarzeniami zaistniałymi podczas prac manewrowych. Natomiast ustalaniem przyczyn wypadków podczasjazd pociągowych były komisje Oddziałowe składające się z kontrolerów poszczególnych służb (w owym czasie kolej była podzielona na służby). Instancją wyższą nad tymi komisjami były Komisje Dyrekcyjne (Starsi Kontrolerzy) rozstrzygające spory i prowadzące nadzór nad poprawnością pracy tych komisji. W przypadku powstania „katastrofy kolejowej” dochodzenie prowadził zespół ekspertów utworzony przez Dyрекcję Generalną PKP.

Po wielu reorganizacjach w transporcie kolejowym powstał Organ Niezależny jakim był Główny Inspektor Kolejnictwa. Przejął On między innymi nadzór nad komisjami kolejowymi i obowiązki organizacji Państwowej Komisji Badania przyczyn poważnych wypadków. Nadal zostało utrzymane w mocy funkcjonowanie komisji miejscowych i oddziałowych przekształconych w zakładowe.

Ustawa z dnia 28 marca 2003r o transporcie kolejowym uchyliła ważność poprzedniej ustawy o kolei przekształcając Głównego Inspektora Kolejnictwa w Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego który zachował ciągłość obowiązków w zakresie badania wypadków kolejowych i nadzór nad komisjami kolejowymi.

Rolę tę Prezes UTK pełnił do czasu powstania PKBWK tj do 2007 roku. Państwowa Komisja Badania Wypadków Kolejowych przejęła obowiązki które realizował Prezes UTK w zakresie nadzoru nad komisjami kolejowymi miejscowymi i zakładowymi i prowadzenia badań zaistniałych poważnych wypadków w transporcie kolejowym.

Natomiast w roku 2016 obowiązki nadzorującego prace komisji kolejowych przejął ponownie Prezes UTK z jednoczesnym wyeliminowaniem dwustopniowych komisji (miejscowa, zakładowa) pozostawiając jeden stopień jako komisje kolejowe. Prezes UTK jest zobowiązany powiadamiać PKBWK o wszystkich zaistniałych wypadkach i incydentach innych niż poważne wypadki.

W rozdziale 5a ustawy z 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. 2020. poz. 1043 z późn. zm.) przedstawione są postanowienia dotyczące organizacji i funkcjonowania Komisji i art. 28a. ust 1 stanowi że Stała i niezależna Państwowa Komisja Badania Wypadków Kolejowych, prowadzi badania poważnych wypadków, wypadków i incydentów.

Zgodnie z postanowieniami art. 28d. ust 2 obsługę Komisji zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Podstawowym zadaniem Komisji jest prowadzenie postępowania **po każdym poważnym wypadku** w transporcie kolejowym (zaistniałym na liniach kolejowych i bocznicach kolejowych) mającym oczywisty negatywny wpływ na regulacje bezpieczeństwa kolei lub na zarządzaniu tym bezpieczeństwem.

Definiując **Poważny wypadek to każdy wypadek spowodowany** kolizją, wykojeniem lub innym zdarzeniem mającym oczywisty wpływ na regulacje bezpieczeństwa kolei lub na zarządzanie bezpieczeństwem: z przynajmniej **jedną ofiarą śmiertelną lub przynajmniej pięcioma ciężko rannymi osobami** (ciężko ranny – osoba, która w wyniku poważnego wypadku albo wypadku doznała naruszenia czynności ciała lub rozstroju zdrowia i w wyniku tego przebywająca w szpitalu dłużej niż 24 h), lub powodujący znaczne zniszczenie pojazdu kolejowego, infrastruktury kolejowej lub środowiska, które mogą zostać natychmiast oszacowane przez komisję badającą wypadek na co najmniej 2 miliony euro.

Komisja może prowadzić postępowanie w odniesieniu do wypadku i incydentu o ile zaistniał on w okolicznościach uzasadniających podjęcie takiego badania. Decyzję o podjęciu postępowania w sprawie wypadku lub incydentu, podejmuje przewodniczący Komisji, biorąc pod uwagę:

- wagę wypadku lub incydentu;
- czy wypadek lub incydent tworzy serię wypadków lub incydentów odnoszących się do systemu jako całości;
- wpływ wypadku lub incydentu na bezpieczeństwo kolei na poziomie wspólnotowym;
- wnioski zarządców, przewoźników kolejowych, ministra właściwego do spraw transportu, Prezesa UTK lub państw członkowskich Unii Europejskiej.
- W terminie tygodnia od dnia podjęcia decyzji o rozpoczęciu postępowania Komisja informuje o tym Agencję Kolejową Unii Europejskiej, podając datę, czas i miejsce zdarzenia, jak również jego rodzaj i skutki obejmujące ofiary śmiertelne, osoby ranne i odniesione przez nie rany oraz poniesione straty materialne.
- W ramach swojej działalności Komisja prowadzi dochodzenia, których **celem jest ustalenie przyczyn, okoliczności zdarzeń jak również określenie**

wniosek zapobiegawczy. Komisja nie formułuje zarzutów i nie orzeka co do winy i odpowiedzialności.

- Komisja podejmuje rozstrzygnięcia w formie uchwały (np. przyjmowanie Raportów z postępowań).

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do ustawy o transporcie kolejowym od 01 marca 2016 r. nastąpiło rozszerzenie zakresu kompetencji Komisji o możliwość badania zdarzeń – obecnie PKBWK bada zdarzenia zaistniałe zarówno **na liniach kolejowych jak i bocznicach**.

Koleje wydzielone – nie mające funkcjonalnie połączenia z siecią kolejową UE, Metro Warszawskie **nie są objęte systemem badania przez PKBWK**.

Członkowie Komisji posiadają legitymacje jak niżej uprawniające do czynności służbowych w miejscu wypadku i innych z nim związanych.

PROWADZENIE POSTĘPOWANIA – OBOWIĄZKI KOMISJI

W przypadku podjęcia postępowania, o którym mowa w art. 28e ust. 1, 2 lub 2a ustawy decyzją Przewodniczącego, Komisja w możliwie najkrótszym czasie przystępuje do:

- 1) badania stanu istniejącego infrastruktury kolejowej, w tym urządzeń sterowania ruchem kolejowym i sygnalizacji oraz pojazdów kolejowych;
- 2) zabezpieczenia dokumentacji mającej związek z poważnym wypadkiem, wypadkiem lub incydem;
- 3) zabezpieczenia danych zarejestrowanych przez urządzenia rejestrujące w celu poddania ich badaniom lub analizom np.
 - zapisy rejestratorów pokładowych parametrów jazdy cyfrowe (czarne skrzynki) lub analogowe,
 - zapisy rozmów przez radiołączność pociągową – dane z pojazdów i z nastawni,
 - zapisy z kamer szlakowych wideo-rejestratorów pojazdów lub kamer przemysłowych u zarządcy infrastruktury.
- 4) wysłuchania personelu pociągu i innych pracowników kolei uczestniczących w poważnym wypadku, wypadku lub incydencie oraz innych świadków lub ma dostęp do wyników przesłuchań.

PROWADZENIE POSTĘPOWANIA – UPRAWNIENIA KOMISJI

Członkowie Komisji, po okazaniu legitymacji członka Komisji, są upoważnieni do:

- 1) dostępu do miejsca wypadku lub incydentu, pojazdów kolejowych, ich wraków i zawartości oraz urządzeń i budynków związanych z prowadzeniem ruchu kolejowego;
- 2) dostępu do protokołów oględzin i otwarcia zwłok ofiar śmiertelnych poważnych wypadków;
- 3) dostępu do rejestratorów pokładowych i ich odczytów, a także innych zapisów;
- 4) dostępu do wszystkich informacji mających znaczenie w postępowaniu, w tym posiadanych przez zarządcę, przewoźnika kolejowego, użytkownika bocznic kolejowej i Urząd Transportu Kolejowego;
- 5) żądania od związanych z poważnym wypadkiem, wypadkiem lub incydentem jednostek organizacyjnych pomocy w prowadzeniu postępowania oraz dostarczenia potrzebnych materiałów i ekspertyz;
- 6) wysłuchania osób;
- 7) wstępu na obszar kolejowy;
- 8) jazdy w kabinie pojazdów kolejowych z napędem;
- 9) inspekcji zarządców, przewoźników kolejowych i użytkowników bocznic kolejowych w sprawach bezpieczeństwa ruchu kolejowego w wyniku zaistniałego zdarzenia.

PROWADZENIE POSTĘPOWANIA – ZABEZPIECZENIE DOWODÓW WYŚLUCHAŃ

W celu zapewnienia poufności prowadzonego badania w sprawie poważnego wypadku, wypadku lub incydentu uzyskane przez Komisję:

- 1) dowody z wysłuchania osób oraz inne dokumenty sporządzane lub otrzymane przez Komisję w trakcie badania poważnego wypadku, wypadku lub incydentu,
- 2) zapisy ujawniające tożsamość osób wysłuchanych w trakcie badania poważnego wypadku, wypadku lub incydentu,
- 3) informacje dotyczące osób, które uczestniczyły w poważnym wypadku, wypadku lub incydencie, mające charakter informacji szczególnie chronionych lub prywatnych, w tym informacji dotyczących ich stanu zdrowia

- **nie mogą być udostępnione przez Komisję** ani organom procesowym w postępowaniu karnym, ani żadnym innym organom prowadzącym postępowania przygotowawcze.

Udostępnienie może być dokonane wyłącznie za zgodą sądu, jeżeli sąd uzna, że nadrzędny interes społeczny uzasadnia ich ujawnienie.

Właściwy do rozpatrzenia jest Sąd Okręgowy w Warszawie.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMISJI

OBECNY SKŁAD KOMISJI

Biuro w Warszawie:

- Tadeusz Ryś – Przewodniczący,
- Rafał Leśniowski – Zastępca Przewodniczącego ds. badawczych,
- Jan Andrzej Młynarczyk – Zastępca Przewodniczącego ds. technicznych
- Henryk Zgrzebnicki – Sekretarz Komisji,
- Barbara Pióro – stanowisko obsługi administracyjnej Komisji

Oddział w Poznaniu:

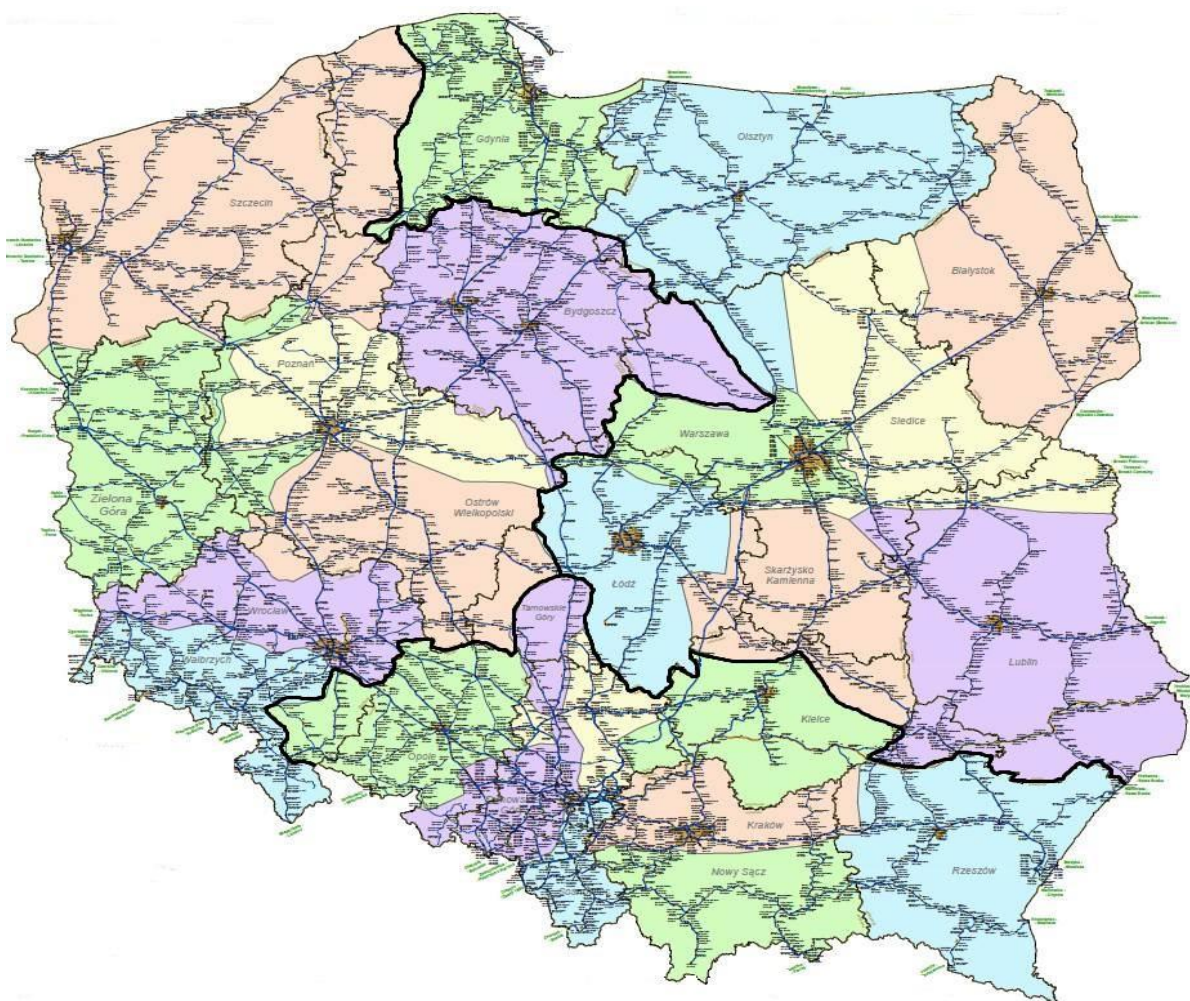
- Benedykt Kugielski – Koordynator Oddziału, Członek stały,
- Dionizy Jędrych – Członek stały
- Tomasz Aleksandrowicz - Członek Stały

Oddział w Katowicach:

- Karol Trzoński – Koordynator Oddziału, członek stały,
- Grzegorz Skarwecki - Członek stały
- Wiesław Trepka – Członek Stały
- Tomasz Resiak - Członek stały

DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI

- Prowadzenie badań zdarzeń kolejowych (poważne wypadki, wypadki incydenty)
- Nadzór nad komisjami kolejowymi – od 1 marca 2016 r. podmiotem nadzorującym jest Prezes Urzędu Transportu Kolejowego,
- Prowadzenie bazy danych zdarzeń kolejowych – ok. 2000 zdarzeń rocznie (zawiadomienia, protokoły ustaleń końcowych),
- Analiza treści zawiadomień i protokołów,
- Współpraca z organami prowadzącymi postępowanie przygotowawcze, jednostkami notyfikowanymi, ekspertami,
- Reprezentacja w ramach sieci krajowych organów dochodzeniowych UE (europejska sieć NIB od National Investigation Bodies),
- Prowadzenie szkoleń dla Prokuratury, Policji oraz innych podmiotów,
- Udział w konferencjach, warsztatach mających na celu wymianę wiedzy i doświadczeń,
- Organizowanie szkoleń dla członków stałych Komisji,
- Raportowanie:
 - Opracowywanie raportów z badań,
 - Raport roczny publikowany przez Komisję do 30 września każdego roku – dane za rok poprzedni.

Zakres terytorialny działalności Komisji: Warszawa, Katowice, Poznań.

DANE KONTAKTOWE KOMISJI

Państwowa Komisja Badania Wypadków Kolejowych
Ministerstwo Infrastruktury ul. Chałubińskiego 4/6 budynek A
00-928 Warszawa

CZŁONKOWIE STALI:

Tadeusz Ryś
Przewodniczący PKBWK, telefon (0-22) 630-14-33, fax (0-22) 630-14-39

Rafał Leśniowski
Zastępca Przewodniczącego PKBWK, telefon (0-22) 630-14-35, fax (0-22) 630-14-39

Jan Andrzej Młynarczyk
Zastępca Przewodniczącego PKBWK, telefon (0-22) 630-14-34, fax (0-22) 630-14-39

Henryk Zgrzebnicki

Sekretarz, Członek stały PKBWK, telefon (0-22) 630-14-30, fax (0-22) 630-14-39

PRACOWNIK OBSŁUGI KOMISJI:

Barbara Pióro, telefon (0-22) 630-14-33, fax (0-22) 630-14-39,

e-mail: pkbwk@mswia.gov.pl

Oddział w Katowicach, ul. Rolna 43, 40-555 Katowice

Karol Trzoński

Członek stały PKBWK koordynujący pracę Oddziału w Katowicach, telefon (0-32) 607-24-65

Tomasz Resiak, Członek stały PKBWK

Grzegorz Skarwecki, Członek stały

Wiesław Trepka– Członek stały

telefon (032) 607-24-64

Oddział w Poznaniu, ul. Składowa 4, 61-897 Poznań

Benedykt Kugielski

Członek stały PKBWK koordynujący pracę Oddziału w Poznaniu, telefon (0-61) 225 51 00

Dionizy Jędrych, Członek stały

Tomasz Aleksandrowicz, Członek stały

telefon (0-61) 225 51 01

Zgodnie z Art. 28l.1. Ustawy Komisja sporządza raport z postępowania zawierający zalecenia w zakresie poprawy bezpieczeństwa oraz zapobiegania poważnym wypadkom, wypadkom lub incydom, przyjmując uchwałę w tym zakresie. Raporty te zamieszczane są na stronie MSWIA <https://www.gov.pl/web/mswia/panstwowa-komisja-badania-wypadkow-kolejowych>

Przykładowe fotografie z prowadzonych postępowań.

Raport nr PKBWK/2/2018, kategoria A20, wypadek zaistniały dnia 07.04.2017 r.
szlak Ozimek - Chrzastowice.

©Agencja Gazeta

Raport nr PKBWK/2/2011, kategoria A04, wypadek zaistniały dnia 08.11.2010 r.
stacja Białystok.

Raport nr PKBWK/1/2013, kategoria A01, wypadek zaistniały dnia 03.03.2012 r.
szlak Sprowa - Starzyno.

Raport nr PKBWK/5/2017, kategoria B13, wypadek zaistniały dnia 02.12.2016 r.
szlak Myszków - Zawiercie.

